

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

τεύχος 60

Νοεμβριος — Δεκεμβριος 1986

Διμηνιαία έκδοση

του Εθνικού Συνδέσμου Διπλωματούχων Νοσοκόμων Ελλάδος

«ΥΓΕΙΑΣ ΘΕΡΑΠΙΑ»

ΕΣΔΝΕ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσοκόμων Ελλάδος
Πύργος Αθηνών, Γ κτίριο, 2ος όροφος
Μεσογείων 2 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 77 02 861

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Δημητρίου
Β. Λανάρα
Μ. Μαλγαρινού

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Μαλγαρινού
Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθηνών
Πύργος Αθηνών - Γ Κτίριο
2ος όροφος - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φωτοστοιχειοδεσία - Σχεδιασμοί
Εξώφυλλο - Εκτύπωση

Κατεχάκη & Αδριανείου 3 - 115 25 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 67 14 371 - 67 14 340

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Νοσηλεύτριες/-ές	_____	1000 δρχ.
Σπουδάστριες/-ές	_____	500 δρχ.
Οργανισμοί - Εταιρείες - Βιβλιοθήκες	_____	1500 δρχ.
Εξωτερικό	_____	15 \$
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ		170 δρχ.

Εγγραφές συνδρομητών περιοδικού
BHTA medical arts

1. Απονομή επάθλου του Ιδρύματος «Γιώργης και Κατίγκω Λαιμού» εις Αδελφίν Νοσοκόμον	184
2. Τζάνειο Γενικό Νοσοκομείο Πειραιά Γραφείο Διευθυνούσης	185
3. Εφημερίς της Κυβερνήσεως	186
4. Αθηνά Λαζαρίδου	187
5. Μαρία Μητροπούλου	189
6. Μια μικρή ανασκόπηση στην οργάνωση του γραφείου Διευθυνούσης του Θεραπευτηρίου «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ» Αρίστη Δημητριάδου	193
7. Η ηγεσία απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση του στόχου «Υγεία για όλους» Dr. Halfdon Mahler	197
8. Ίδρυση Τομέως Μονάδων Εντατικής Νοσηλείας	206
9. W.H.O. Features Οι Αδελφές οδηγούν την Πορεία Dr. Halfdon Mahler	209
10. Το Σήμα (έμβλημα) του 19ου Συνεδρίου του Διεθνούς Συμβουλίου Νοσοκόμων	212
11. Θέμα του 19ου Συνεδρίου που θα πραγματοποιηθεί στη Seoul της Κορέας «Νοσηλευτική - ένα καινούργιο αύριο» «Nursing - a new tomorrow»	213
12. Συνέδρια - Σεμινάρια	214

**ΑΠΟΝΟΜΗ ΕΠΑΘΛΟΥ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
«ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΙΓΚΩ ΛΑΙΜΟΥ»
ΕΙΣ ΑΔΕΛΦΗΝ ΝΟΣΟΚΟΜΟΝ**

Ευχαρίστως, σας ανακοινώνουμε ότι το πιό πάνω έπαθλο απενεμήθει φέτος στην κ. Ιουλία Πετροπούλου-Μαντζουράνη τέως Διευθύνουσα της Ανωτέρας Κρατικής Σχολής Νοσοκόμων Θεσσαλονίκης σε ωραία τελετή, που πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα του «ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ», στην Αθήνα, στις 9 Δεκεμβρίου 1986.

Το γνωστό πλέον στην Ελληνική Κοινωνία έπαθλον απονέμεται κάθε χρόνο σε έναν Ιερέα, ένα Δάσκαλο, μια Αδελφή Νοσοκόμο και ένα Λογοτέχνη. Συνοδεύεται από χρηματικό ποσό 200.000 δρχ.

Το Έπαθλο απενεμήθει στην κ. Πετροπούλου για την μετά αφοσιώσεως και αρίστης επιτυχίας υπερτεσσαρακονταετή, ως Νοσοκόμο, Διδασκούς και Διευθυνούσης προσφορά των υπηρεσιών της προς την Ελληνική Κοινωνία και την Ελληνική Νοσηλευτική. Της κυρίας Πετροπούλου κωλυμένης να παραστεί εις την τελετή της απονομής παρέλαβε το Έπαθλον η παλαιά μαθήτριά της κ. Άννα Λαζαρίδου-Παπαδοπούλου, υπεύθυνος του τοπικού τμήματος ΕΣΔΝΕ Θεσσαλονίκης, η οποία ταξίδευσε επί τούτου εις Αθήνας.

Το ίδρυμα «ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΙΓΚΩ ΛΑΙΜΟΥ» απένειμε επίσης έπαινον εις την προΐσταμένην Αξιωματικόν Αδελφή Νοσοκόμον, κ. Μαριάνθη Συμεωνίδου-Αρμενιάκου δια την μέχρι τώρα αξιόλογο δρατηριότητά της, στο Νοσηλευτικό έργο. Η κ. Αρμενιάκου είναι επίσης μέλος του Συνδέσμου μας και προσφέρει τις υπηρεσίες της στο 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών.

Συγχαίρουμε θερμώς τις συναδέλφους και ευχόμαστε συνέχιση της ωραίας προσφοράς των για την προαγωγή της Νοσηλευτικής στον τόπο μας.

ΤΖΑΝΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ
ΠΕΙΡΑΙΑ

Γραφ.: Διευδυνούσης

Πειραιάς 15 Οκτωβρίου 1985

ΠΡΟΣ: Όλο το Προσωπικό του Ιδρύματος

Στις 20 Οκτωβρίου 1985 συμπληρώνω 35 χρόνια ενεργού υπηρεσίας και σύμφωνα με το νόμο, διακόπτω τον υπηρεσιακό μου δεσμό και αποχωρώ του Ιδρύματος.

Φεύγοντας, θα ήθελα, πρώτα απ' όλα να ευχαριστήσω το Θεό, που με αξίωσε με υγεία, σωματική δύναμη και ψυχική αντοχή να φέρω σε πέρας το έργο μου. Θα ήθελα ακόμα να ευχαριστήσω τη Διοίκηση του Ιδρύματος και τους Προϊσταμένους μου για την εμπιστοσύνη που με περιέβαλαν, το Ιατρικό προσωπικό για την ειλικρινή του συνεργασία και όλο το Τεχνικό και Βοηθητικό προσωπικό για τη συμπαράστασή τους στις προσπάθειες που κατέβαλα. Όμως, όλως ιδιαιτέρως, θέλω να ευχαριστήσω το Νοσηλευτικό προσωπικό, που στάθηκε κοντά μου. Η μακρά στενή και καθημερινή επαφή μου με αυτό, μου έδωσε την ευκαρία να βεβαιωθώ για τη βαθειά εκτίμηση που τρέφουν οι Αδελφές του Ιδρύματος μας στην αποστολή τους. Είναι αυτές, που έκαναν το κήρυγμα του Χριστού βίωμα. Έδωσαν στην αγάπη περιεχόμενο και έκαναν τον αλτρουϊσμό έργο του βίου τους. Μαζί τους μπόρεσα να βοηθήσω τον άρρωστο να αμβλύνει τον πόνο του. Και είναι σήμερα, στην έξοδό μου από την υπηρεσία, αυτή η βοήθεια, που έγινε έντονη αποδοτική δύναμη. Αυτή που μου δίνει ψυχική ηρεμία και την πιο μεγάλη ικανοποίηση. Κάτι, που μόνο όσες εργάστηκαν σαν Αδελφές μπορούν κάποτε να απολαύσουν. Και γι' αυτό θεωρώ εύνοια της ζωής μου και καλή διάκριση της τύχης μου, που σπούδασα Αδελφή και αφοσιώθηκα στο έργο της Νοσηλευτικής.

Με τις σκέψεις αυτές, σφίγγω το χέρι κάθε μιας Αδελφής του Ιδρύματος και εύχομαι σε όλες σας υγεία ατομική και οικογενειακή, αγάπη στο έργο σας και αφοσίωση στην αποστολή σας, για να δεχθείτε, όταν βρεθείτε στο κατώφλι της εξόδου από την υπηρεσία, την ικανοποίηση της καλής προσφοράς. Αυτή που θα μετριάσει το άλγος, που προκαλεί η αποκοπή από το ενεργό παρελθόν.

Η Διευδύνουσα Αδελφή
ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΚΥΡΙΤΣΗ

**ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ
ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΗΣ
ΤΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ**
Από την συνάντηση Διευθυνουσών
που έγινε στις 28/6/86 στο Δώμα του Θεραπευτηρίου

Αρίστη Δημητριάδου

Διευδύνουσα Θεραπευτηρίου «Ευαγγελισμός»

Ο Ευαγγελισμός σήμερα, μετά την κτιριακή αναδιάρθρωση που έγινε τα τελευταία 3-4 χρόνια εμφανίζει την εξής μορφή:

1. Συγκεντρώθηκαν όλοι οι ασθενείς σε έναν ενιαίο Νοσηλευτικό άξονα, ο οποίος αποτελείται από τις πτέρυγες: κτίριο Πατέρα - κτίριο ΑΧΕΠΑ.
2. Ο αρχικός παραδοσιακός Ευαγγελισμός παραμένει για όλες τις Διοικητικές Υπηρεσίες, τα Εξωτερικά Ιατρεία, Ακτινολογικό Εργαστήριο με τον Αξονικό Τομογράφο, το Αιμοδυναμικό Εργαστήριο, την Πανεπιστημιακή Μονάδα Ερεύνης και φιλοξενεί προσωρινώς τις Μονάδες Εμφραγματιών, Αναπνευστικές Ανεπάρκειες, Αιμοκαθάρσεις και Τμήμα Επειγόντων με την Μονάδα Βραχείας Νοσηλείας τα οποία εν καιρώ θα εγκατασταθούν στο δεύτερο και τρίτο όροφο του κτιρίου Πατέρα.

Σήμερα ο Ευαγγελισμός έχει περίπου 1000 κρεβάτια με προοπτική να φθάσει στα 1100 το ανώτερο. Ο Ευαγγελισμός εδώ και ένα χρόνο δεν χρησιμοποιεί ράντζα.

Τα κανονικά περιστατικά αναμένουν εισαγωγή σύμφωνα με τη λίστα αναμονής, τα δε επείγοντα όταν η εφημερεύουσα κλινική δεν μπορεί να τα απορροφήσει λόγω ελλείψεως κενών κλινών, φιλοξενούνται όπου υπάρχει κενή κλίνη. Τούτο έχει και μια θετική πλευρά γιατί όλες οι Αδελφές του Ευαγγελισμού γίνονται πολυδύναμες και μπορούν να νοσηλεύσουν όλα τα νοσήματα και όλες τις καταστάσεις.

Η κτιριακή διάρθρωση του Νοσοκομείου μας επιτρέπει να δημιουργήσουμε δύο μεγάλους τομείς για το ξεχώρισμα των κλινικών. Έτσι, το κτίριο ΑΧΕΠΑ περιλαμβάνει όλες τις Παθολογικές κλινικές και καλείται Παθολογικός τομέας. Το κτίριο Πατέρα περιλαμβάνει όλα τα χειρουργικά τμήματα και καλείται Χειρουργικός τομέας.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΣ

Η Νοσηλευτική Υπηρεσία του Νοσοκομείου διαρθρώνεται ως εξής:
Διεύθυνση με τις Υποδιευθύνσεις.

1. Παθολογικού Νοσηλευτικού τομέα
2. Χειρουργικού Νοσηλευτικού τομέα
3. Νοσηλευτικού τομέα Ειδικοτήτων
4. Τομέα Χειρουργείου - Κεντρικής Αποστειρώσεως Χειρουργείων και κεντρικός Εφοδιασμός
5. Ψυχιατρικόν τομέα
6. Πρωτοβάθμια φροντίδα
Τομέα Εξωτερικών Ιατρειών - Εργαστηρίων
7. Τομέα επειγόντων περιστατικών Βραχείας Νοσηλείας και κατ' Οίκον Νοσηλείας.

Το Τμήμα Βραχείας Νοσηλείας διαθέτει δύναμη 45 κλινών, χρησιμοποιείται για φιλοξενία ασθενών με αμφίβολο διάγνωση επί 24ωρο και εν συνεχεία εισάγονται ή πηγαίνουν στα σπίτια τους ως μη χρήζοντες περαιτέρω νοσηλεία. Στο τμήμα αυτό νοσηλεύονται όλα τα περιστατικά απόπειρας αυτοκτονιών ή ναρκομανών μέχρι την διακομιδή τους εις ανάλογο ίδρυμα. Ο τομέας Πρωτοβάθμιας Φροντίδας περιλαμβάνει εκτός των εξωτερικών ιατρειών του Ευαγγελισμού και τα Κέντρα Υγείας της Ομόνοιας και της Νήσου Μήλου.

Τον Πανεπιστημιακό τομέα αποτελεί:

- α. Η Β' Πανεπιστημιακή Παθολογική Κλινική
- β. Η Ψυχιατρική Κλινική
- γ. Η Γναθοχειρουργική Κλινική

Η Νοσηλευτική Υπηρεσία για την αντιμετώπιση των Νοσηλευτικών αναγκών απασχολεί:

Νοσηλεύτριες	468
Βοηθούς Νοσηλεύτριες	296
Νοσοκόμους άνδρες	123 – 1 Διπλωματούχο νοσηλευτή
Τραυματιοφορείς	9
Σύνολο	935 άτομα

Για να μπορεί ένα Νοσοκομείο να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις της Κοινωνίας και της Ιατρικής εξέλιξης είναι ανάγκη να υπάρξει ένα σωστά οργανωμένο και στελεχομένο Γραφείο Διευθυνούσης. Ικανά στελέχη και με εκπαίδευση πρέπει να ευρίσκονται στο Γραφείο Δ/σης έτσι ώστε να γίνονται φορείς γνώσεων προς όλους τους τομείς του Νοσοκομείου.

Το Γραφείο Δ/σης σήμερα στελεχώνεται από 23 άτομα. Εξαυτών 2 είναι βοηθοί και μια Γραφεύς και 4 Προϊστάμενοι Νυκτός. Όλα τα άλλα είναι Διπλωματούχοι, οι περισσότερες με ανώτατη εκπαίδευση.

Κάθε στέλεχος είναι υπεύθυνο για ορισμένο αριθμό τμημάτων και Προϊσταμένων με τις οποίες συνεργάζονται στενά.

Τις Υπηρεσίες του Γραφείου Δ/σης χωρίζουμε:

1. Στις Κεντρικές Υπηρεσίες.
2. Περιφερικές Υπηρεσίες.

Οι Κεντρικές Υπηρεσίες αφορούν την εργασία που γίνεται στο Γραφείο όπως:

- Η τήρηση Μητρώων Νοσ/κού Προσωπικού.
- Καταχωρισμός Προγραμμάτων.
- Αναφορικό ημερησίας κινήσεως Νοσ/κού Προσωπικού απ' όπου εν συνεχεία γράφονται οι μισθολογικές καταστάσεις, οι νέοι διορισμοί, παραιτήσεις, ασθένειες, άδειες κλπ.
- Διεκπεραίωση εγγράφων Διοικήσεως και γραπτή επικοινωνία με τις άλλες Υπηρεσίες και Οργανισμούς.
- Τήρηση φακέλλων Νοσ/κού Προσωπικού.
- Διενέργεια Υπηρεσιακού Συμβουλίου.
- Προαγωγές - Μετακινήσεις Νοσ. Προσωπικού.
- Παρακολούθηση Νόμων και Προεδρικών Διαταγμάτων που αφορούν το Νοσ. Προσωπικό.
- Παρακολούθηση Λογαριασμού Προνοίας Αδελφών.
- Συνεντεύξεις και Δημόσιαι Σχέσεις.
- Τήρηση επιτηρίδος Νοσ. Προσωπικού, εις την οποίαν εκτός της χρονολογικής σειράς περιλαμβάνει και τα ιδιαίτερα προσόντα κάθε Διπλωματούχου Αδελφής.
- Συγκεντρωτικό βιβλίο Νοσηλευτικής πείρας του Νοσ. Προσωπικού, Παθολογικά, Χειρουργικά, Μονάδων.
- Ευρετήριο Αδελφών.

Το Υπηρεσιακό Συμβούλιο αποτελείται από:

2 Διευδύνουσες

Την αρχαιότερα των βοηθών Δ/σης

και την νεωτέρα βοηθό Δ/σης ως γραμματέα

ενεργεί δε τις προαγωγές, μεταθέσεις, τοποθετήσεις κλπ του Νοσηλευτικού Προσωπικού.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Αφορά την παρακολούθηση των προγραμμάτων όλων των Νοσ. Υπηρεσιών, τις αλλαγές υπηρεσιών, ασθένειες, έκτακτες άδειες κ.λπ. Κάθε Προϊσταμένη συντάσει το πρόγραμμα υπηρεσιών του τμήματός της αντίγραφο του οποίου υπάρχει στο Γραφείο Δ/σης. Καθημερινώς δε μετά το πέρας της εργασίας της κάθε Προϊσταμένη ενημερώνει το πρόγραμμα που υπάρχει στο Γραφείο Δ/σης για κάθε αλλαγή που τυχόν επέλθει ενυπογράφως.

Αντιμετώπιση λειτουργικών προβλημάτων των Νοσ. Μονάδων. Επίβλεψη Νοσηλείας ασθενών υπό των βοηθών Δ/σης κατά τομείς όπως ρυθμίζεται άπαξ του έτους.

Συνεχή παρακολούθηση βαρέως πασχόντων ασθενών και ασθενών με ειδικά προβλήματα.

Καθημερινή επικοινωνία με τις Προϊστάμενες και όλους τους υπεύθυνους των Ν. Υπηρεσιών.

Επικοινωνία και συνεργασία με τις άλλες υπηρεσίες του Νοσοκομείου, συμμετοχή σε επιτροπές, συμβούλια, οργάνωση και λειτουργία νέων Μονάδων.

Συνεργασία με τις Σχολές Νοσηλευτικής.

Η παρουσία υπεύθυνου προσώπου στο Γραφείο Διευθυνούσης συνεχώς είναι απαραίτητη για την άμεση επίλυση προβλημάτων που συνεχώς παρουσιάζονται και που έχουν σχέση με το προσωπικό, τους ασθενείς, τους συγγενείς τους.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ο κεντρικός εφοδιασμός υλικού αφορά 3 υπηρεσίες. Η μια εφοδιάζει το χειρουργείο με τα απαραίτητα εργαλεία και εφόδια, η άλλη εφοδιάζει όλες τις Νοσηλευτικές Μονάδες και η τρίτη αφορά τον εφοδιασμό των τμημάτων με φάρμακα και άλλο φαρμακευτικό και επιδεσμικό υλικό.

Επιδίωξή μας είναι να οργανώσουμε και Κεντρική Κουζίνα και Κεντρική Ιματιοθήκη έτσι ώστε να απαλλάξουμε τις Προϊστάμενες από την αγωνία της απώλειας του υλικού των, και την συνεργασία ακατάλληλου προσωπικού για την χορήγηση του φαγητού των ασθενών.

Το προσωπικό καθαριότητας και οι τραπεζοκόμες δεν ανήκουν στο Γραφείο Διευθυνούσης, επειδή όμως εργάζονται σε νοσηλευτικές υπηρεσίες η κάθε Προϊσταμένη είναι υποχρεωμένη να επιβλέπει και να αναφέρει στον Έφορο τυχόν αταξίες τους. Δια τα προγράμματα και τις άδειές τους είναι υπεύθυνος ο Έφορος εν συνεργασία με την Προϊσταμένη κάθε Μονάδος.

Οι Αποκλειστικές δεν είναι προσωπικό του Νοσοκομείου. Το Γραφείο Δ/σης διευκολύνει τους ασθενείς να έχουν μια αποκλειστική. Το Γραφείο Δ/σης βεβαιώνει μόνο το γνήσιο της υπογραφής, στην απόδειξη που εκδίδει η ίδια η αποκλειστική.

**Η ΗΓΕΣΙΑ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΟΧΟΥ «ΥΓΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ»**

Halfdan Mahler

Γενικός Διευθυντής ΠΟΥ

Μετάφραση εκ του αγγλικού κειμένου
Στ. Κοτζαμπασάκη

Κύρια ομιλία που εκφωνήθηκε στις 7 Απριλίου 1986 κατά την έναρξη του διεθνούς σεμιναρίου με θέμα «Νοσηλευτική ηγεσία και υγεία για όλους», στο Τόκυο της Ιαπωνίας.

ΗΓΕΣΙΑ - ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ

«Ηγεσία, γράφει ο ιστορικός James MacGregor Burns, είναι ένα απ' τα συχνότερα παρατηρούμενα και λιγότερο κατανοητά φαινόμενα στη γη».

Το ότι δεν έχει δοθεί μέχρι σήμερα ένας ικανοποιητικός ορισμός στον όρο περί ηγεσίας, οφείλεται κατά ένα μέρος στο γεγονός, ότι αυτή συχνά συνδέεται με το χάρισμα και τοποθετείται στην ίδια κατηγορία με χαρίσματα όπως η ομορφιά, που είναι αδύνατον να οριστούν, ιδιαίτερα μάλιστα στα μάτια ενός παρατηρητή.

Ας δούμε λοιπόν πως κατανοούμε σήμερα αυτό το πραγματικά γοητευτικό και παράλληλα απαραίτητο χαρακτηριστικό των ανθρώπων.

Απαραίτητο, γιατί οι ηγέτες οδηγούν και η ελπίδα για το μέλλον του ανθρώπινου γένους εναποτίθεται πάντοτε σ' αυτούς που προπορεύονται του πλήθους. Γοητευτικό, γιατί η ηγεσία χαρακτηρίζεται από τις φαντασιώδεις εμπνεύσεις που μορφώνουν τις μεγάλες αξίες της κοινωνίας.

Ιστορικά η ηγεσία έχει εκληφθεί σαν μυστηριώδες φαινόμενο. Όμως τώρα, όλοι ξέρουμε ότι τουλάχιστον στο μεγαλύτερο μέρος της η ηγεσία συνίσταται σε παρατηρητή συμπεριφοράς που μπορεί να εντυπωθεί σε μερικά άτομα. Η ιστορία βέβαια είναι γεμάτη από παραδείγματα «καλής» ή «κακής» ηγεσίας· αλλά η ιστορία κύρια διαπραγματεύεται με την ηγεσία γενικά στην πολιτική και στρατιωτική αρένα. Μόνο στα τελευταία χρόνια η ηγεσία έχει αναγνωριστεί σαν απαραίτητο στοιχείο για την επιτυχία μιας επιχείρησης στον δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα.

Ποιά είναι λοιπόν αυτά τα μυστηριώδη γνωρίσματα της ηγεσίας;

Ο ηγέτης *ωθείται από αξίες*. Είναι ο διαχειριστής των αξιών του οργανισμού.

Ένας ηγέτης έχει ισχυρή θέληση και ξέρει *πως να κινητοποιεί τη θέληση των άλλων*. Ένας ηγέτης παρέχει κίνητρα και κατευθύνει, προσελκύει και εμπνέει τους ανθρώπους, προκειμένου να καταβάλλουν αξιοθαύμαστη προσπάθεια για επίτευξη ενός κοινού στόχου. Προωθεί τη θέληση και τη συμμετοχή, διοχετεύοντας ένα σκοπό σ' αυτούς που τον ακολουθούν.

Ο ηγέτης *απασχολείται έντονα με σπουδαία θέματα*. Έχει την δυνατότητα να επικεντρώσει την προσοχή σε σημαντικά θέματα και να εστιάζει την ένταση πάνω σ' αυτά, έχει δε την ευκολία να διαλέγει σε τι και πότε θα δώσει έμφαση.

Ο ηγέτης *σκέπτεται αλλά και εκτελεί*. Είναι ικανός να αναλαμβάνει ευθύνες, θέλει να διακινδυνεύει και αντλεί ικανοποίηση και επευφημία απ' τον ηγετικό του ρόλο.

Ειδικότερα η ηγεσία ενσωματώνει:

Ευρεία κατανόηση, αυξημένη γνώση, ενορχηστρωμένες απόψεις, διευρυμένη πολιτική υποστήριξη, αντιστάθμιση αντιθέσεων, ευκαμυία, ξεκαθαρισμένους στόχους, υπόθαλψη εμπιστοσύνης. Μ' αυτή την έννοια η ηγεσία λείπει απ' τους δημόσιους οργανισμούς μας. Ικανοί διοικητικοί μπορούν να βρεθούν πολύ ευκολότερα απ' ότι καλοί ηγέτες για τους ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς. Κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι μια ικανή διοίκηση είναι απαραίτητη για κάθε οργανισμό και ότι οι οργανισμοί μπορούν να πετύχουν μόνο όταν έχουν καλή διοίκηση. Αλλά δεν υπάρχει και καμιά αμφιβολία για το ότι αυτοί που συνεισφέρουν περισσότερο στους οργανισμούς που εργάζονται συνδυάζουν διοικητικές και ηγετικές ικανότητες. Δυναμικοί ηγέτες είναι απαραίτητοι, ιδιαίτερα για οργανισμούς που πρόκειται να περάσουν από φάσεις σημαντικών αλλαγών. Όχι απλά καλοί διοικητικοί ή εκτελεστές, αλλά δυναμικοί ηγέτες.

ΗΓΕΣΙΑ ΚΑΙ «ΥΓΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ»

Η ηγεσία είναι απαραίτητη όταν πρόκειται να διοχετευθούν νέες αξίες στην κοινωνία, ιδιαίτερα όταν οι αξίες αυτές έχουν σχέση με την κοινωνική πρόοδο. Ο στόχος «υγεία για όλους» σχετίζεται με τέτοιες αξίες. Παρότι ο ΠΟΥ έχει ορίσει στο καταστατικό του την υγεία «σαν κατάσταση φυσικής, πνευματικής και κοινωνικής ευεξίας, και όχι απλά σαν την απουσία της αρρώστειας ή της αναπηρίας» οι πραγματικά νέες αξίες για την υγεία προσδιορίστηκαν μόνο όταν οι ηγέτες των υπηρεσιών υγείας όλων των κρατών υιοθέτησαν ομόφωνα τον στόχο «υγεία για όλους» και όρισαν τη στρατηγική για την επίτευξή του μέχρι το 2000.

Ποιές είναι λοιπόν αυτές οι νέες αξίες οι σύμφωνες με τον στόχο «υγεία για όλους»; Υγεία για όλους σημαίνει ότι ο καθένας θα μπορεί να είναι υγιής· ο όρος υγεία αναφέρεται στην προσωπική κατάσταση ευεξίας και όχι στην ύπαρξη υπηρεσιών υγείας. Το «υγεία για όλους» συνεπάγεται απομάκρυνση όλων των εμποδίων που μπορεί να βρίσκονται στο δρόμο προς την υγεία και που είναι πέρα απ' τα ιατρικά προβλήματα. Το «υγεία για όλους»

σημαίνει πως η υγεία πρέπει να θεωρείται σαν ο αντικειμενικός σκοπός της οικονομικής ανάπτυξης και όχι απλώς σαν ένα από τα μέσα για την επίτευξή της.

«Υγεία για όλους» είναι έτσι μια ολιστική άποψη που εμπεριέχει μια νέα θεώρηση της υγείας, και περιλαμβάνει: την προώθηση υγιών τρόπων διαβίωσης και τη βελτίωση του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζούμε· την πρόληψη της αρρώστειας, των ατυχημάτων και της αναπηρίας, μαζί με τη διάδοση όλων των απαραίτητων γι' αυτό μέσων· φροντίδα και θεραπεία με εξασφάλιση της πρόσβασης όλων στη σχετική τεχνολογία. Το «για όλους» βρίσκεται στο κέντρο της διεθνούς πολιτικής για την υγεία, τονίζοντας την αλληλεγγύη, την ισότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Η προοπτική του έτους 2000 χρησιμοποιήθηκε για να δώσει μια διάσταση προσανατολισμού προς ένα στόχο και παράλληλα να τονίσει το επείγον και την ανάγκη για μελλοντικούς οραματισμούς.

Επιπλέον, η δεμελιακή πολιτική η ενσωματωμένη στο στόχο «Υγεία για όλους» τονίζει ότι η υγεία είναι ένα βασικό ανθρωπινό δικαίωμα και ένα παγκόσμια αποδεκτό κοινωνικό αγαθό· η υγεία είναι αναπόσπαστο μέρος της ανάπτυξης· η υπάρχουσα ανισότητα στην κατάσταση της υγείας των ανθρώπων πρέπει να μειωθεί δραστικά· οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα αλλά και καθήκον να συμμετέχουν σε ατομική και συλλογική βάση στον προγραμματισμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων, που αφορούν την φροντίδα της υγείας τους, και πρέπει να ενταρρύνονται και να προετοιμάζονται, ώστε να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και να γίνουν ικανοί γι' αυτό.

Η στρατηγική για την επίτευξη του στόχου «υγεία για όλους» δίνει το κάλεσμα για μια νέα προσέγγιση στην οργάνωση του συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας, έτσι που να μην ασχολείται πια μόνο με την ιατρική φροντίδα και την επανόρθωση της υγείας των αρρώστων αλλά να ενδιαφέρεται για τη διατήρηση της υγείας και την εγχάραξη του πνεύματος της αυτοπεποίθησης σε ατομικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο οικογένειας, κοινότητας και κράτους. Αυτή η νέα προσέγγιση περιλαμβάνει ακόμα την επιλογή της κατάλληλης για την εκάστοτε χώρα τεχνολογίας, της επιστημονικά ορθής αλλά και προσαρμοσμένης στις ποικίλες τοπικές συνθήκες, ώστε να είναι αποδεκτή τόσο απ' αυτούς για τους οποίους προορίζεται, όσο και απ' το προσωπικό που πρόκειται να τη χρησιμοποιήσει αλλά και να μπορεί να συντηρηθεί με τους πόρους που η κάθε χώρα διαθέτει. Κρίσιμη για τη στρατηγική αυτή είναι η εξασφάλιση του κοινωνικού ελέγχου, τόσο στην οργάνωση των υπηρεσιών υγείας όσο και στη χρήση της σχετικής τεχνολογίας μέσα από μια μεγάλου βαθμού συμμετοχή της κοινότητας. Αυτό είναι και το βαδύτερο νόημα της προσέγγισης με την πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας. Η υιοθέτηση του «υγεία για όλους» από μια κυβέρνηση συνεπάγεται και την υιοθέτηση της πολιτικής που θα κατευθύνεται προς τις αξίες αυτές και θα έχει την τόλμη για την επιδίωξη της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ισότητας. Το κλειδί για το μέλλον είναι η ασταμάτητη ανάπτυξη για την υλοποίηση του στόχου «υγεία για όλους».

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΤΟΧΟ «ΥΓΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ»

Έχουν περάσει ήδη οκτώ χρόνια από τότε που οι ηγέτες των υπηρεσιών υγείας διακήρυξαν ότι η κατάσταση υγείας εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων ανά τον κόσμο βρισκόταν κάτω από τα αποδεκτά επίπεδα και έδωσαν το κάλεσμα για μια νέα προσέγγιση της υγείας και της φροντίδας για την υγεία προκειμένου να στενέγουν το χάσμα μεταξύ των πλουσίων και των φτωχών.

Πολλές χώρες έδωσαν σε λειτουργία τη διαδικασία για τον μετασχηματισμό της πολιτικής τους καθώς και του συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας με βάση τις θεμελιώδεις αρχές τις ενσωματωμένες στις αξίες του «υγεία για όλους».

Πρόσφατα, 146 χώρες εξέτασαν δαρραλέα την πρόοδο της εξελικτικής τους πορείας προς τις νέες στρατηγικές της πολιτικής τους. Οι χώρες αυτές παρουσίασαν ανοικτά τις απώλειες και τα κέρδη τους.

Τι φανερώνουν λοιπόν τα γεγονότα;

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί κάποια βελτίωση στην υγεία ανά τον κόσμο. Ανοδική πορεία έχει σημειωθεί στο προσδόκιμο επιβίωσης στις περισσότερες υπό ανάπτυξη χώρες, ενώ είναι φανερό η πτώση στον δείκτη θνησιμότητας. Εξακολουθούν όμως να επιμένουν μη αποδεκτές ανισότητες π.χ. μόνο 40% του πληθυσμού ανά τον κόσμο απολαμβάνει ένα προσδόκιμο επιβίωσης άνω των 60 χρόνων ή περισσότερο· η μεγάλη πλειονότητα των χωρών της Αφρικής, της ΝΑ Ασίας και της Α Μεσογείου (που εκπροσωπούν ένα 45% του πληθυσμού του κόσμου) έχουν βρεφική θνησιμότητα μεγαλύτερη του 50 σε 1000 γεννημένα ζωντανά βρέφη και 44 χώρες στο κόσμο απ' τις οποίες 29 στην Αφρική έχουν βρεφική θνησιμότητα μεγαλύτερη από 100 στα 1000 γεννημένα ζωντανά βρέφη.

Ενώ έχουν γίνει εντυπωσιακές προσπάθειες από μερικές αναπτυσσόμενες χώρες για βελτίωση της υποδομής των υπηρεσιών υγείας, εν τούτοις δεν έχει κατορθωθεί ακόμα οι υπηρεσίες υγείας να φθάσουν σ' αυτούς που τις έχουν περισσότερο ανάγκη, τόσο στις αγροτικές όσο και στις αστικές ταχύτατα επεκτεινόμενες περιοχές. 1000 εκατομμύρια ή και περισσότεροι άνθρωποι ανά τον κόσμο στερούνται της δυνατότητας να έχουν επαρκές ή υγιεινό νερό· 1500 εκατομμύρια ή και περισσότεροι άνθρωποι χρειάζονται τις στοιχειώδεις επαρκείς εγκαταστάσεις αποχέτευσης· πολλά εκατομμύρια μητέρες φέρνουν ακόμα στον κόσμο τα παιδιά τους χωρίς να έχουν κάποια φροντίδα στη διάρκεια της εγκυμοσύνης και χωρίς την βοήθεια ειδικού στον τοκετό· και εκατομμύρια άνθρωποι στις αγροτικές περιοχές παραμένουν χωρίς ικανοποιητική πρόσβαση στα στοιχειώδη μέσα της φροντίδας για την υγεία και την διάσωση της ζωής.

Σε μερικές ανεπτυγμένες χώρες, τα συστήματα παροχής υπηρεσιών υγείας έχουν γίνει εκπληκτικά πολύπλοκες επιχειρήσεις γιγαντιαίας έκτασης και σκοπού και ιλιγγιώδους κόστους. Μπροστά σε αυτό το τεράστιο κόστος οι ανεπτυγμένες χώρες έχουν αρχίσει να συνειδητοποιούν το γεγονός ότι ενώ δια-

δέτουν μια πολυέξοδη και εντυπωσιακή υποδομή και τεχνολογία για τις υπηρεσίες υγείας, τα προέχοντα προβλήματα υγείας του πληθυσμού απαιτούν μια ολότελα νέα προσέγγιση από πλευράς πολιτικής για την υγεία, μια προσέγγιση που θα δίνει έμφαση στην ανάπτυξη της αυτοδύναμης προσπάθειας του κάθε ατόμου, για «καλή υγεία». Έτσι και οι ανεπτυγμένες αλλά και οι υπό ανάπτυξη χώρες έχουν αρχίσει να αντιλαμβάνονται ότι τα προβλήματα υγείας των καιρών μας πρέπει να αντιμετωπισθούν με ευθύτητα και συμπάθεια.

«ΥΓΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ» ΚΑΙ Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΗΓΕΣΙΑΣ

Είναι φανερό πως για την ανάλυση και την κατανόηση ανισοτήτων όπως αυτές που έχω απαριθμήσει, είναι απαραίτητη η θεώρησή τους από μια νέα προοπτική όχι μόνο τεχνικής ή διοικητικής φύσεως αλλά από μια προοπτική που θα εστιάζεται σε αξίες και σπουδαία θέματα. Και αυτό γιατί τέτοιες ανισότητες δεν παρατηρούνται μόνο στις φτωχότερες υπό ανάπτυξη χώρες. Παρατηρούνται και ανάμεσα σε ανεπτυγμένες και υπό ανάπτυξη χώρες και ακόμα ανάμεσα σε πολλές ανεπτυγμένες ή και ανάμεσα σε υπό ανάπτυξη χώρες.

Νέα ερωτηματικά πρέπει να διατυπωθούν σχετικά με τις κοινωνικές ευδύνες για την ποιότητα των υπηρεσιών υγείας, γιατί π.χ. ενώ φαίνεται να υπάρχει η πολιτική βούληση για την επίτευξη της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ισότητας, εξακολουθεί να είναι τόσο επίμονη η έλλειψη υπεύθυνων ενεργειών προς αυτή την κατεύθυνση.

Γιατί ενώ έχουμε στη διάθεσή μας την πιο πολύπλοκη τεχνολογία για την αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας, γιατί ενώ είναι δυνατή η μεταμόσχευση οργάνων ή η επαναφορά στη ζωή ενός σχεδόν νεκρού ατόμου, την ίδια στιγμή μόνο 30 χμ. μακριά απ' αυτές τις ευκολίες, είναι ανύπαρκτη και η ελάχιστη τεχνολογία υγείας, η απαραίτητη για την πρόληψη των θανάτων και της αναπηρίας των μικρών παιδιών, αυτών που αποτελούν τη μελλοντική γενιά των ενηλίκων της κοινωνίας μας;

Γιατί ενώ σε πολλές απ' τις πόλεις μας υπάρχουν γιατροί και νοσοκόμοι άνεργοι, ή εργάζονται σε χώρους άσχετους με το αντικείμενο για το οποίο προετοιμάστηκαν επαγγελματικά, την ίδια στιγμή υπάρχουν αγροτικές περιοχές που ζητούν κραυγαλέα ιατρική βοήθεια;

Γιατί οι επαγγελματίες της υγείας έλκονται περισσότερο απ' την υψηλή τεχνολογία παρά απ' τα ανθρώπινα ή κοινωνικά προβλήματα που η συνεισφορά τους σ' αυτά θα είχε μεγαλύτερη αξία;

Αυτές είναι μόνο μερικές απ' τις παρατηρήσεις που με οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει έλλειψη από σταθερά αποφασιστική ηγεσία στην υγεία. Εμείς οι επαγγελματίες υγείας έχουμε δημιουργήσει μερικούς λαμπρούς και αξιοθαύμαστους επιτυχημένους επιστήμονες και τεχνολόγους. Οι επιστήμονες π.χ. που μπορούν να επηρεάζουν τις σωματικές ορμόνες ή να εκτελούν

μικροχειρουργικής φύσεως επεμβάσεις και έχουν στη διάθεσή τους βιοιατρικές μεθόδους, διαθέτουν δύναμη που παλιότερα θα ήταν αδύνατον να τη φαντασθεί κανείς.

Μπορούμε έτσι σαν επιστήμονες να είμαστε υπερήφανοι για το ότι οι άνθρωποι μας εμπιστεύονται τις ζωές τους.

Έχουμε ακόμα δημιουργήσει μερικούς μεγάλους δασκάλους και επίσης μερικούς καλούς διοικητικούς. Έχουμε σχεδιάσει σωστές διοικητικές αρχές και διαδικασίες, που εν τούτοις δεν έχουν πάντοτε εφαρμοστεί.

Μας λείπουν όμως οι δεληματικοί και αφοσιωμένοι ηγέτες στους απαιτούμενους αριθμούς και κατά μήκος της πρώτης γραμμής, δηλαδή στις ηγετικές θέσεις. Αυτοί που δίνουν έμφαση και είναι ευαισθητοποιημένοι στις κοινωνικές αξίες.

Αυτοί που απασχολούνται με σοβαρά θέματα και που είναι ικανοί να ευαισθητοποιούν και να κινητοποιούν τους άλλους, και να διοχετεύσουν τη ζωτικής σημασίας ανθρωπινή ενέργεια προς αυτή τη κατεύθυνση· αυτοί που στο επίπεδο της κοινότητας έχουν την ικανότητα να αναλάβουν την προσπάθεια για απονομή κοινωνικής δικαιοσύνης, κυρίως στους φτωχούς, αυτοί που είναι έτοιμοι να αναπροσαρμόσουν τις παραδοσιακές τους αξίες και που δέλουν να ριγοκινδυνεύσουν γι' αυτό· κι αυτοί που στα εκπαιδευτικά κι επιστημονικά ιδρύματα οραματίζονται τη βελτίωση των ανθρωπίνων συνθηκών κι έτσι είναι πρόθυμοι να συγκεντρώσουν τις διανοητικές τους προσπάθειες και ακόμη, να ευαισθητοποιήσουν και άλλους, ιδιαίτερα τις μελλοντικές γενιές των επιστημόνων υγείας, στις νέες κοινωνικές αξίες τις σύμφωνες με το στόχο «υγεία για όλους».

Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ «ΥΓΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ»

Είμαι πεπεισμένος ότι χωρίς αυτό το απαραίτητο στοιχείο, δηλαδή την ηγεσία στην υγεία, δεν θα μπορέσουμε να κινηθούμε με μεγαλύτερη προθυμία προς την υλοποίηση του ευγενούς μας στόχου. Επομένως, αφού δεν μπορούμε να περιοριστούμε σε μια μονολιδική τεχνική και διοικητική προσέγγιση, πρέπει να τοποθετήσουμε ηγέτες. Αναγνωρίζοντας την ανάγκη σμίκρυνσης της απόστασης μεταξύ της ακολουθούμενης πολιτικής και της εφαρμογής της στην πράξη, η πρωτοβουλία για την ηγεσία προς υλοποίηση του στόχου «υγεία για όλους», έχει προωθηθεί με πρωταρχικό σκοπό την προετοιμασία ενός κριτικού συνόλου ανθρώπων ανά τον κόσμο, ανθρώπων, που θα είναι ικανοί να αναλάβουν ηγετικό ρόλο για την κίνηση «υγεία για όλους» το έτος 2000 τόσο στις χώρες τους, όσο και διεθνώς.

Η εφαρμογή της στρατηγικής για την επίτευξη του στόχου «υγεία για όλους» πάνω από όλα εξαρτάται απ' τους ανθρώπους, κι απ' τη δέλησή τους για απονομή κοινωνικής δικαιοσύνης, την ικανότητά τους να κατανοήσουν τα κρίσιμα προβλήματα που επηρεάζουν την εφαρμογή της στρατηγικής αυ-

τής και την ανάληψη πρωτοβουλίας εκ μέρους τους, προκειμένου να επιλύσουν αυτά τα προβλήματα ικανοποιητικά. Στρατηγικά τοποθετημένο αυτό το κριτικό σύνολο των ανθρώπων, μέσα σε ολόκληρο το φάσμα των υπηρεσιών και οργανώσεων ενός κράτους (όπως οι υπηρεσίες υγείας και τα συσχετιζόμενα με αυτές ιδρύματα, τα πανεπιστήμια, τα επαγγέλματα υγείας, οι πολιτικές οργανώσεις, μη κρατικοί οργανισμοί και η κοινότητα) μπορούν με μια αμοιβαία αλληλοϋποστήριξη να επιδιώξουν και να δημιουργήσουν συνθήκες αλλαγής. Η κοινωνία άλλωστε, είναι κοινωνία οργανισμών που όλοι τους θα πρέπει να αισθάνονται την ευθύνη στο να συμβάλλουν για την πραγματοποίηση αυτών των βασικών κοινωνικών αξιών και σκοπών.

Οι ηγέτες στην υγεία για όλους πρέπει να κατανοούν και να αντανakλούν τις αξίες τις σύμφωνες με τον στόχο «υγεία για όλους», να έχουν το απαιτούμενο κουράγιο ώστε να παίρνουν αποφάσεις που μερικές φορές μπορεί να φαίνονται αντιλαϊκές και συγχρόνως να κατευθύνουν τους εαυτούς τους και τους ανθρώπους που εργάζονται μαζί τους, ώστε στρατηγική και άνθρωποι να έχουν ωφέλεια απ' την παρουσία τους.

Ποιές είναι λοιπόν οι ικανότητες κλειδιά για την ηγεσία στην «υγεία για όλους»;

Η κατανόηση της στρατηγικής για το «υγεία για όλους» και των ευρύτερων αρχών της.

Η δέλση για καθοδήγηση της εθνικής πολιτικής λήψης αποφάσεων, προς την κοινωνική δικαιοσύνη, τη μείωση της ανισότητας σε ότι αφορά την υγεία και της συσχετιζόμενης με αυτήν κοινωνικοοικονομικής αδικίας των ανθρώπων.

Η κατανόηση της τακτικής για την υγεία άλλων κλάδων και μια τάση για συζήτηση και υποστήριξη των θεμάτων υγείας σε διακλαδικά πλαίσια.

Η ικανότητα εντοπισμού των κριτικών θεμάτων που επηρεάζουν την στρατηγική για «υγεία για όλους» και η εστίαση των προσπαθειών στην αντιμετώπισή τους, με μετατροπή των εμποδίων σε ευκαιρίες.

Η εμπιστοσύνη που προέρχεται απ' τη γνώση ύπαρξης των σχετικών δεξιοτήτων και εμπειριών.

Η ικανότητα υποκίνησης των άλλων ατόμων ιδιαίτερα των ικανών συνεργατών και των ομάδων επιρροής, ώστε να κινητοποιηθούν προς τις αξίες του στόχου «υγεία για όλους» και να βοηθήσουν για την επίλυση των προβλημάτων.

Επιστρέφω τώρα και πάλι στα ίδια μυστηριώδη χαρακτηριστικά της ηγεσίας που ανέφερα νωρίτερα και που παρόλα αυτά δεν φαίνεται να είναι και τόσο μυστηριώδη. Ειδικά σε ότι σχετίζεται με το «υγεία για όλους» κι' ελπίζω πως θα συμφωνήσετε μαζί μου, ότι αυτά τα χαρακτηριστικά ή οι ικανότητες μπορούν να ανευρεθούν και να ενισχυθούν.

Πιστεύω πως εμείς που έχουμε επιλέξει επαγγέλματα υγείας, κάναμε αυτή την επιλογή γιατί διακρινόμαστε από μια τάση για πνευματικές αξίες. Η τάση αυτή μπορεί να έχει μειωθεί ή αμαυρωθεί εξαιτίας της υλιστικότητας

των σημερινών συνθηκών ζωής, αλλά όμως είναι δυνατόν να αναγεννηθεί. Οι ηθικές και πνευματικές μας αξίες πρέπει να αναπροσαρμόζονται ώστε να συμβαδίζουν με τις νεώτερες τεχνικές και επιστημονικές επιτεύξεις. Σ' αυτό το σημείο πρέπει και πάλι να αναφερθώ στους επαγγελματίες της υγείας σαν σύνολο.

Οι επαγγελματίες υγείας αποτελούν μια σημαντική κοινωνική δύναμη σε κάθε κοινωνία γιατί εν δυνάμει η ενασχόλησή τους είναι κοινωνική. Καταναλώνουν όμως *πραγματικά* όλη την συλλογική κοινωνική τους ενέργεια για την επιδίωξη της κοινωνικής δικαιοσύνης στο σύνολο της κοινωνίας μας; Η απάντηση εδώ είναι ΟΧΙ. Το ερώτημα που ακολουθεί είναι ΓΙΑΤΙ ΟΧΙ; Εκείνο που θα πρέπει να επιδιώκουμε είναι η θετική κινητοποίηση αυτής της ενέργειας προς ένα μετασχηματισμό του κόσμου μέσα στον οποίο ζούμε.

Μεταξύ των επαγγελματιών υγείας, η νοσηλευτική έχει ανέκαθεν επιδειξει μια ισχυρή προσήλωση και τάση για κοινωνικούς σκοπούς, αλλά και μια ετοιμότητα για αποδοχή κάθε αλλαγής. Είναι φανερό λοιπόν η σπουδαιότητα της νοσηλευτικής στην προσπάθεια για την πραγματοποίηση των απαραίτητων αλλαγών μέσα στα εθνικά συστήματα υγείας που βασίζονται στην πρωτοβάθμια φροντίδα. Οι νοσηλευτές-ριες εργάζονται και δίνουν φροντίδα σε όλους τους χώρους και σε όλα τα επίπεδα παροχής υπηρεσιών υγείας· σε πολλές χώρες εκπροσωπούν την μεγαλύτερη κατηγορία εργαζομένων στις υπηρεσίες υγείας· βρίσκονται σε άμεση επαφή με τον πληθυσμό γενικά· αποτελούν συχνά, τις κύριες διασυνδέσεις μεταξύ των ατόμων και των οικογενειών και των λοιπών μελών του συστήματος υγείας· επειδή εργάζονται τόσο κοντά στους ανθρώπους οι νοσηλεύτριες γίνονται καθημερινά οι μάρτυρες των καταστρεπτικών επιπτώσεων της λαθεμένης αντίληψης, αλλά και της ανεπάρκειας των υπηρεσιών υγείας στον πληθυσμό· μπορούν να εκφράσουν τα συναισθήματα των ανθρώπων που υπηρετούν και να τους προσφέρουν αξιόπιστη βοήθεια και εύλογη υποστήριξη. Μπορούν να αποτελέσουν μια σημαντική κοινωνική δύναμη στην κοινότητα. Έτσι, η νοσηλευτική έχει την ευθύνη να οδηγήσει την αλλαγή. Πρέπει επομένως να εξετάσει τα ευρύτερα θέματα και να εντοπίσει τις απαραίτητες στρατηγικές και ενέργειες ώστε να ασκήσει την ηγεσία όσο το δυνατόν καλύτερα. Θα χρειαστεί όμως μια επανεξέταση του ρόλου της, προκειμένου να διευρύνει την προοπτική της, μια προοπτική που θα είναι πέρα από μια απλή επέκταση του παραδοσιακού της ρόλου, ή από μερικές αλλαγές στα προγράμματα εκπαίδευσης και που θα βασίζονται στην βαθύτερη κατανόηση της φιλοσοφίας της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και στην δέλση για την πραγματοποίηση των αξιών και των σκοπών της.

Οι νοσηλεύτριες για παράδειγμα γνωρίζουν πολύ καλά την τεχνολογία της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και παίζουν τον σπουδαιότερο ρόλο στην εφαρμογή της και τη χρήση της από τους ανθρώπους. Διαθέτουν επίσης ειδικές δεξιότητες επικοινωνίας και μπορούν να μεταδίδουν πληροφορίες και γνώσεις σχετικές με προβλήματα υγείας και να βελτιώνουν την ικανότητα των ανθρώπων να τα επιλύσουν. Είναι εξαιρετικά ευαίσθητοποιημένες στην ανάπτυξη και την παροχή υποστήριξης σε άλλους εργαζόμενους

των υπηρεσιών υγείας και της κοινότητας. Είναι πολύ επιτυχημένες στην οργάνωση των κοινοτήτων και στην διευκόλυνση της συμμετοχής τους στα θέματα υγείας. Έτσι συχνά θεωρούνται σαν οι φυσικοί ηγέτες στο επίπεδο της κοινότητας. Όμως είναι απαραίτητο να διευρύνουν τις προοπτικές τους ακόμα περισσότερο και να εφοδιαστούν με τις σχετικές δεξιότητες και την εμπειρία προκειμένου να διαδραματίσουν ένα πιο δυναμικό ρόλο στην διαδικασία ανάπτυξης των εθνικών υπηρεσιών υγείας.

Για να γίνει όμως πραγματικότητα η όσο δυνατόν καλύτερη αξιοποίηση της συνεισφοράς της νοσηλευτικής στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας, απαραίτητη προϋπόθεση είναι, η αποδοχή εκ μέρους των κυβερνήσεων αλλά και η ενθάρρυνση ώστε στις ηγετικές δέσεις να τοποθετηθούν νοσηλεύτριες έτσι που να είναι σε θέση να εκφράζουν τις απόψεις τους, στα επίπεδα σχηματισμού της κρατικής πολιτικής και λήψης των αποφάσεων.

Τέλος, πρέπει όπως φαίνεται, να αναπτυχθεί το ανθρωπινό δυναμικό, αυτό που θα υποκινήσει τους άλλους και θα τους μεταδώσει τον ενθουσιασμό για το «υγεία για όλους» και με αυτόν τον τρόπο θα διεγείρει όλη τη δημιουργική τους προσπάθεια.

Είναι ζωτικής σημασίας η προσπάθεια αυτή να επιταχυνθεί και να διατηρηθεί ώστε οι ηγέτες να πετύχουν την σημαντική κοινωνική συνεισφορά που μπορούν και θα κάνουν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην πρωτοπορεία κάθε κοινωνικής κίνησης υπάρχουν αποτελεσματικοί ηγέτες. Αποτελεσματική ηγεσία είναι απαραίτητη προκειμένου να κινητοποιηθεί η θέληση για αλλαγή που αποτελεί απαραίτητο στοιχείο μιας τέτοιας κίνησης. Η κίνηση για την υλοποίηση του στόχου «υγεία για όλους», είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο των καιρών μας. Έχει τη πανίσχυρη ικανότητα και μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα της ζωής εκατομμυρίων ανθρώπων στον κόσμο. Θα χρειαστεί την υποστήριξη φωτισμένων ανθρώπων, που θα αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη, θα υποκινήσουν και θα οδηγήσουν. Αυτοί θα εξοπλίσουν και θα επενδύσουν την κίνηση με δύναμη, θα την σταθεροποιήσουν απομακρύνοντας ασυμβίβαστες και ασύμφωνες με αυτήν δυνάμεις και θα δημιουργήσουν τον δεσμικό σκοπό του «υγεία για όλους».

Αποτελεί πραγματικά την πιο καλοδεχούμενη πρωτοβουλία αυτή η συνδρομία της νοσηλευτικής για την διερεύνηση της ιδέας της ηγεσίας στην νοσηλευτική, για «υγεία για όλους». Περιμένω με μεγάλο ενδιαφέρον τα αποτελέσματα της διερεύνησης, που πιστεύω θα έχουν πρακτικό προσανατολισμό.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

1. «Εισαγωγή στη Νοσηλευτική Επιστήμη και Έρευνα» είναι ο τίτλος Διεθνούς Σεμιναρίου, που θα πραγματοποιηθεί από 5 έως 24 Ιουλίου 1987 στο Limburg της Ολλανδίας.

Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε:

International Seminar I.N.S.
Faculty of Health Sciences
University of Limburg
P.O.Box 616
6200 M.D. Maastricht, Netherland.

2. Δεύτερη Συνεδρίαση Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας θα πραγματοποιηθεί στο Λονδίνο από 21 έως 23 Σεπτεμβρίου 1987.

Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε:

Conference and Exhibitions 4 Little
Essex str
London WC2R 3LF
Tel: 018366633

3. Η 3η Διεθνής Συνάντηση της Επαγγελματικής Νοσηλευτικής Φροντίδας θα πραγματοποιηθεί στο Μόντρεαλ του Καναδά από 28 Αυγούστου έως 3 Σεπτεμβρίου 1988.

Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε:

AACN
One Civic Plaza
New Port Beach
CA California 92660
Tel: (714) 6449310
